RHIF YMCHWIL GYMDEITHASOL: 73/2023
DYDDIAD CYHOEDDI: 13/07/2023

Cefnogi Datblygiad Lleferydd, Iaith a Chyfathrebu yn y Blynyddoedd Cynnar: Adolygiad o Dystiolaeth o ymyriadau Cyffredinol, Poblogaeth ac Wedi'u Targedu

Crynodeb Gweithredol

1. Cefndir

1.1 Mae gan Lywodraeth Cymru ymrwymiad parhaus i roi'r dechrau gorau mewn bywyd i bob plentyn. Cyfraniad pwysig at hyn yw sicrhau bod pob plentyn yn cael y cyfle gorau i ddatblygu sgiliau lleferydd, iaith a chyfathrebu cryf, gan arwain at ganlyniadau gwell mewn plant hŷn ac oedolion. Er y bydd angen ymyrraeth arbenigol ar rai, mae gan lawer o blant anghenion dros dro yn natblygiad y sgiliau hyn y gellid eu dileu gydag ymyrraeth gynnar. Mae tystiolaeth bod yr ymyriadau cyffredinol, poblogaeth ac wedi'u targedu hyn yn effeithiol ond mae'n llai clir pa rai yw'r rhai mwyaf cadarn ac sy'n debygol o gyfleu'r budd mwyaf i blant yn unol â'u hangen.

2. Nodau a methodoleg ymchwil

2.1 Nod yr ymchwil hwn yw nodi ymyriadau sydd â thystiolaeth gref o wella canlyniadau SLC ar gyfer plant 0 i 4 mlwydd 11 mis oed ac y gellid eu mabwysiadu neu eu haddasu i'w defnyddio ledled Cymru ar lefel gyffredinol, poblogaeth ac wedi'i thargedu.

2.2 Amcanion pob adolygiad oedd:

1. Adolygu'r sylfaen dystiolaeth bresennol ar gyfer ymyriadau iechyd meddwl amenedigol/babanod a nodi elfennau SLC o'r ymyriadau hyn
2. Adolygu'r dystiolaeth gyfredol o ymyriadau rhianta a nodi elfennau'r SLC o'r ymyriadau hyn
3. Adolygu'r dystiolaeth gyfredol ynghylch ymyriadau SLC sydd ar gael ar lefelau Cyffredinol, Poblogaeth ac wedi'u targedu.

2.3 Cynhaliwyd tri adolygiad cwmpasu cyflym i fynd i'r afael â'r amcanion hyn gan ddefnyddio fersiwn wedi'i haddasu o'r fethodoleg a amlinellwyd gan y Ganolfan ar gyfer Meddygaeth sy'n Seiliedig ar Dystiolaeth (2020). Defnyddiwyd yr un fethodoleg ar gyfer pob adolygiad.

2.4 Cafodd yr ymyriadau hynny eu categoreiddio fel ymyriad ag arddull llawlyfr gan ddefnyddio'r disgrifiadau a ddarparwyd yng nghategorïau ymyriadau'r Better Communication Research Project (BCRP) (Roulstone et al., 2012) a thystiolaeth Lefel 1 (o leiaf un hap-dreial wedi'i reoli) o'r hierarchaeth o dystiolaeth a luniwyd gan Grŵp Canlyniadau Clinigol Gweithrediaeth y GIG (Eccles & Mason, 2001). Roedd hyn er mwyn sicrhau y gallai'r ymyriadau gael eu darparu gan bobl nad oeddent yn arbenigwyr a bod ganddynt y dystiolaeth gryfaf.

3. Canfyddiadau allweddol

3.1 Cafodd cyfanswm o 15 o ymyriadau gwahanol eu cynnwys. Cafodd pob un ei gategoreiddio fel cyffredinol, poblogaeth neu wedi'i dargedu yn seiliedig ar ddisgrifiadau a ddarparwyd mewn adroddiadau o bob ymyriad. Nodwyd tri ymyriad ar gyfer amcan 1, tri ar gyfer amcan 2, a naw ar gyfer amcan 3.

3.2 Cafodd 12 ymyriad arall ar lefel rhaglen ar lefel 1 eu heithrio oherwydd bod y dystiolaeth yn dangos nad ydynt yn effeithiol ar gyfer gwella sgiliau lleferydd, iaith a chyfathrebu.

3.3 Yr ymyriadau a nodwyd ar gyfer amcan 1 oedd: Family Nurture Intervention, Learning Through Play Plus and Video Interaction Project.

3.4 Yr ymyriadau a nodwyd ar gyfer amcan 2 oedd: The Incredible Years Parent-Toddler Programme, Infant Behavior Program, and Newborn Behavioral Observations system.

3.5 Yr ymyriadau a nodwyd ar gyfer amcan 3 oedd: Attachment and Bio-behavioural Catch-up, Attachment and Bio-behavioural Catch-up Toddler, Infant Health and Development Programme, Early Talk Boost, Nuffield Early Language Intervention, Story Friends, Doors to Discovery, Let's Begin with the Letter People; and Read, Play, Learn.

4. Argymhellion

4.1 Mae'r gwaith a gyflawnwyd ac a adroddwyd yn yr adolygiad hwn wedi nodi nifer o argymhellion o ran yr ymyriadau lefel tystiolaeth uchel sydd ar gael i'w defnyddio gyda rhieni a phlant i ddatblygu sgiliau SLC. Un o amcanion y darn hwn o waith oedd canfod a oedd rhaglen ymyrraeth tystiolaeth lefel 1 effeithiol ar gyfer SLC ar gael yn Gymraeg ar hyn o bryd. Ar hyn o bryd nid oedd unrhyw ymyriad a nodwyd yn bodloni'r meini prawf hyn.

4.2 **Argymhelliad 1:** Dylid datblygu ymyriad iechyd meddwl amenedigol/babanod sy'n cynnwys elfen o ryngweithio rhiant-baban er mwyn cael effaith gadarnhaol ar sgiliau SLC y babanod ar gyfer y cyd-destun Cymreig, gan ddefnyddio canllawiau ADAPT.

4.3 **Argymhelliad 2:** Dylai ymyriadau strwythuredig ar lefel gyffredinol neu boblogaeth sydd wedi'u hanelu'n benodol, neu o leiaf yn rhannol, at ddatblygu SLC fod ar gael mewn cyd-destun lleol. Gall y ddarpariaeth hon gael ei darparu gan leoliadau addysg blynyddoedd cynnar lleol, darparwyr gofal iechyd sylfaenol neu debyg.

4.4 **Argymhelliad 3:** Dylid 'addasu' ymyriad â llaw sy'n targedu, o leiaf yn rhannol, ddatblygiad LlIC mewn plant dan 5 oed sy'n siarad Cymraeg o ymyriad a oedd yn bodoli eisoes. Fel arall, dylai ymyriad gwreiddiol gael ei ddatblygu, ei ddilysu a'i dreialu i'w weithredu'n effeithiol mewn cyd-destun Cymreig a'i dreialu.

4.5 **Argymhelliad 4:** Lle mae unrhyw ymyriad wedi'i addasu i gyd-fynd â'r cyd-destun Cymreig, neu wedi'u mabwysiadu o gyd-destun gwahanol, dylid defnyddio mesurau dilys o iaith

plentyn. Dylid cymryd camau dilynol i sicrhau effeithiolrwydd yr ymyriad ar gyfer gwella canlyniadau hirdymor SLC.

4.6 **Argymhelliad 5:** Dylid datblygu llwybr neu fframwaith o ymyriadau sy'n darparu mynediad teg at wasanaethau sy'n darparu cymorth i deuluoedd ar lefelau cyffredinol, poblogaeth a lefel wedi'i thargedu er mwyn hybu ymatebolrwydd rhieni ar draws y blynyddoedd cyn ysgol.

4.7 **Argymhelliad 6:** Byddai ymchwil pellach ar ymyriadau iechyd meddwl amenedigol/babanod gan ddefnyddio mesurau dilys o iaith plant yn fuddiol er mwyn deall yn well effaith ymyriadau iechyd meddwl rhieni ar ddatblygiad SLC plant.

5. Cyfeiriadau:

Centre for Evidence-Based Medicine. (2020) PROTOCOL Rapid reviews of evidence for WHO scientific briefs on COVID-19 and selected Noncommunicable Diseases (NCDs) - The Centre for Evidence-Based Medicine. (cyrchwyd 7 Mehefin 2022).

Eccles, M. and Mason, J. (2001) How to develop cost conscious guidelines. Health Technology Assessment 5:16. Available at: doi: 10.3310/hta5160. (cyrchwyd 7 Mehefin 2022).

Roulstone, S., Wren, Y., Bakopoulou, I., Goodlad, S. and Lindsay, G. (2012) Exploring interventions for children and young people with speech, language and communication needs: A study of practice. (cyrchwyd 8 Mehefin 2022)

Awduron yr Adroddiad: Sharon Baker[1], Jennifer Short[1], Sam Harding[1], Rhonwen Lewis[2], Robert Mayr[2], Sue Roulstone[1], Cristina McKean[3], Alison Williams[4], Yvonne Wren[1,2,5]

1 Uned Ymchwil Therapi Lleferydd ac Iaith Bryste, Ymddiriedolaeth GIG Gogledd Bryste

2 Prifysgol Metropolitan Caerdydd

3 Prifysgol Newcastle

4 Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan

5 Prifysgol Bryste

Adroddiad Ymchwil Llawn: Baker, S., Short, J., Harding, S., Lewis, R., Mayr, R., Roulstone, S., McKean, C., Williams, A., a Wren, Y. (2023) Caerdydd: Llywodraeth Cymru, Rhif adroddiad YGLI 73/2023

Ar gael yn: https://www.llyw.cymru/cefnogi-datblygiad-lleferydd-iaith-chyfathrebu-yn-y-blynyddoedd-cynnar-cyhoeddiad

Safbwyntiau'r ymchwilwyr yw'r farn a fynegir yn yr adroddiad hwn ac nid barn Llywodraeth Cymru o reidrwydd

Am ragor o wybodaeth, cysylltwch â:
Benjamin Lewis
Yr Is-adran Tystiolaeth a Chefnogaeth ar gyfer Cydraddoldeb, Tlodi a Phlant
Llywodraeth Cymru, Parc Cathays
Caerdydd, CF10 3NQ

E-bost: ymchwilcyfiawndercymdeithasol@llyw.cymru

OGL © Hawlfraint y Goron Ddigidol ISBN 978-1-83504-351-6